

УДК 330.341.1

Демченко Г.В.*,
аспірант,
Харківський національний університет ім. С. Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ ІННОВАЦІЙ: АНАЛІЗ СУТНОСТІ

Постановка проблеми. Економічна теорія інновацій, що є однією з найбільш поширених економічних доктрин сьогодення для більшості розвинених країн та таких, що розвиваються, включаючи Україну, в теперішній час знаходиться на стадії свого формування та активного розвитку. Сьогодні затребуваність теорії інновацій для економічної практики підприємств підтверджується активізацією державної політики з вибудовування та розвитку національних інноваційних систем, яка виникла з причини світової кризи 2008 р. і загальносвітовим процесом посилення конкуренції, що виникають на підставі стимулювання постійно зростаючих потреб людства.

Рівень конкурентоспроможності підприємства на ринку залежить від багатьох факторів, серед основних можна виділити: систематичне оновлення основних виробничих фондів, своєчасне впровадження сучасних технологій, розробка стратегічного і маркетингового планів з впровадження продукції на ринок, – все це в тій чи іншій мірі залежить від здійснення інноваційної діяльності на підприємстві. Як свідчить практика, знання керівництва щодо сучасних підходів стосовно визначення, сутності інновацій, їх типів, вміння правильно організовувати процес інноваційної діяльності відіграє ключову роль для розвитку підприємства та збереження його конкурентоспроможності в сучасних умовах зовнішнього середовища. У зв'язку з цим зростає значення та актуальність досліджень аналізу сутності інноваційної діяльності та інноваційних процесів з урахуванням сучасних реалій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження та аналіз проблематики формування теорії інновацій представлені в роботах зарубіжних і вітчизняних вчених. Особливої уваги заслуговують дослідження Й. А. Шумпетера [2], К. Фрімена [7], Р. Нельсона [9], С. Уінтера [10], Р. Солоу [11], Ю. Ф. Яковець [4] та ін. Проте питання визначення сутності інновацій та інноваційного процесу на мікрорівні залишається не достатньо дослідженим.

Постановка завдання. Мета статті – статті полягає у визначенні сутності інновацій та інноваційного процесу в рамках еволюційного та інституційного підходів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Еволюційна економічна теорія одержала новий розвиток у 1982 р., коли американськими вченими Р. Нельсоном та С. Уінтером була опублікована відома робота «Еволюційна теорія економічних змін» [10].

Р. Нельсон займався дослідженням довгострокового економічного розвитку, у тому числі великих технологічних змін в економічній динаміці, тобто працював у напрямку вже розглянутої теорії циклів [1, с. 34]. С. Уінтер досліджував еволюційні фактори в поведінці фірм. У підсумку своїх досліджень Р. Нельсон прийшов до висновку про те, що технологічним зрушенням в економіці притаманна невизначеність, а С. Уінтер – до розуміння, що поведінка фірм багато в чому заснована на минулому досвіді, що суперечило неокласичній передумові повної раціональності економічних агентів.

На відміну від неокласичної доктрини, що розглядає економічну систему як механічну спільність ізольованих один від одного індивідів (атомізм) і що виводить властивості системи з властивостей складових її елементів (індивідів), інституціоналісти підкреслюють важливість зв'язків між елементами для формування властивостей як самих елементів, так і системи в цілому [5, с. 72]. Цей підхід, що позначається поняттям «холізм», проголошує переважання соціальних відносин над психофізичними якостями індивідів, визначає сутнісні властивості економічної системи [1, с. 40].

Таким чином, вчені Р. Нельсон та С. Уінтер [10] дійшли спільного висновку про невідповідність традиційного економічного інструментарію завданню аналізу еволюційних процесів, що стало одним з мотивів створення альтернативи неокласичної течії – еволюційної економічної теорії. На розробку їх концепції в значній мірі вплинули ідеї вченого Й. Шумпетера [2] стосовно існування внутрішньої рушійної сили, що породжує розвиток, і творчого руйнування, як аналога природного відбору. Цей вплив, за словами авторів, був настільки сильним, що вони вважають правомірним називати свою теорію в тій же мірі «шумпетеріанською», як і «еволюційною». Внаслідок, вчені Р. Нельсон та С. Уінтер [10] внесли найбільший внесок у розвиток еволюційної теорії, запропонувавши мікроекономічний підхід.

Підхід Р. Нельсона і С. Уінтера – сучасний етап розвитку еволюційної теорії, який вважається найбільш розробленим. Вчені почали свої дослідження з метою розробки еволюційної моделі поведінки фірми. Перевірці підлягали: з одного боку, неокласична модель, в основі якої була

* Науковий керівник: Ястремська О.М. – д.е.н., професор

конкурентна рівновага та мета максимізації прибутку, з іншого боку, так звана точка зору Й. Шумпетера. Згідно з останньою, обсяг інноваційної діяльності фірми зростає більш ніж пропорційно зростанню її розмірів, а також збільшується по мірі концентрації галузі [2, с. 45]. Вчені першими використовували комп'ютерне моделювання для опису процесу економічної еволюції.

Проблематика інновацій в рамках еволюційної економічної теорії Р. Нельсона і С. Уінтера отримує нове наповнення, оскільки інновації розглядаються крізь призму методології еволюційного підходу. Предметом їх аналізу були окремі фірми і індивіди та «рутини», які представляли собою «гени» економічної системи, а також поведінка популяцій, тобто декількох фірм індивідів [10, с. 65].

Основним терміном еволюційних моделей є категорія «рутина», яка характеризує всі нормальні і передбачувані зразки поведінки фірм, як аналог генів в біологічній еволюційній теорії. Рутини задають можливу поведінку фірм та мають схильність до відбору. В цілому, відбір фірм в умовах конкуренції аналогічний до природного відбору генотипів в біологічній еволюційній теорії. Як вказують Р. Нельсон та С. Уінтер, інновація – це процес зміни рутини. Наслідки застосування інновації, тобто зміна рутини, невизначені до тих пір, поки практика впровадження інновації не стане шаблоном [10, с. 34]. У цьому сенсі концепції рутин та інновацій у Р. Нельсона та С. Уінтера виступають у ролі антиподів один до одного. Проте вони розкривають більш тонкі зв'язки між «рутинізацією» та «інновацією» і вказують на те, як інноваційна діяльність фірм співвідноситься з поведінкою фірм, яку задано рутинами [10, с. 66].

Автори приходять до висновку, що рутини:

а) є компонентами для нових комбінацій, тобто інновацій;

б) інновації стають рутиною і викликають зростання бази компонентів для майбутніх інновацій.

Таким чином, «рутинізація» та інноваційна діяльність є взаємопов'язаними і взаємообумовленими стратегіями фірм. Інновації засновані на минулих рутиніях і завдають еволюцію рутин у часі [7, с. 43].

Нововведення в організаційній рутині здебільшого складаються з нових комбінацій існуючих рутин. Тобто введення поняття «рутина» обернене до категорії «інновації», це дозволяє об'єднати статичне бачення, тобто рутину як заданий шаблон з динамічним підходом, тобто розвиток як низка інновацій.

Згідно еволюційного підходу, інновації – це зміни, які зароджуються на рівні окремих підприємств чи організацій і надалі, в процесі їх взаємодії, поширюються на галузь в цілому і формують нові умови господарювання. У свою чергу, підприємства чи організації, реагуючи на нові умови, вибирають відповідні стратегії поведінки, позбавляючись від рутин [7, с. 31]. Якщо проводити паралелі з біологічними процесами, відмова від стійких стереотипів поведінки представляє свого роду процеси мутації стратегій підприємств або організацій з метою виживання на ринку [10, с. 76]. Головна теза роботи полягає в тому, що основним фактором економічних змін виступає науково-технічний та організаційний прогрес, які протікають на мікрорівні.

Таким чином, можна виділити головні особливості «Еволюційної теорії економічних змін»:

1. Індивідуальні відмінності підприємства є джерелом конкурентних переваг, які дозволяють йому утримувати позиції на ринку. Проявами таких індивідуальних відмінностей, в першу чергу, є особливості вибору та впровадження інновацій [1, с. 67].

2. Процес інноваційного розвитку підприємства не має свідомого характеру, вибір варіантів інновацій на підприємстві здійснюється на підставі випадкових комбінацій інтересів учасників економічної організації. Основою для формування таких комбінацій є створення на підприємстві унікальних приватних стимулів інноваційної діяльності [7, с. 54].

3. Свідоме передбачення перспектив науково-технічного прогресу майже неможливе.

4. Ознакою індивідуальних відмінностей підприємства є його індивідуальні динамічні можливості (ІДМ), тобто комплекс стійких факторів внутрішнього середовища підприємства і зв'язків між ними, які визначають здатність підприємства до створення, сприйняття і впровадження технологічних, економічних, організаційних, соціальних інновацій. До складу цих факторів відносяться стратегія, структура і ключові можливості підприємства [7, с. 68].

5. Стратегія, структура і ключові можливості представляють собою стійкі складові внутрішнього середовища підприємства, існують довше, ніж конкретні технології виробництва, форми організації та управління. Кожна зі складових ІДМ певною мірою може змінюватися, але для поступового інноваційного розвитку необхідні перетворення динамічних можливостей в цілому. Зміни будь-якої складової або індивідуальних динамічних можливостей будуть обов'язково супроводжуватися значними фінансовими витратами [7, с. 70].

Таким чином доцільно зробити висновок, що «Еволюційна теорія фірми», запропонована вченими Р. Нельсоном і С. Уінтером [10], будується на аналізі поведінки фірм в конкурентному середовищі. Пошук і відбір більш ефективних рутин обумовлений зовнішнім середовищем і складає основний зміст процесу здійснення інноваційної діяльності на мікрорівні.

З метою визначення сутності інноваційного процесу в рамках інституціонального підходу, необхідно проаналізувати розвиток національних інноваційних систем (НІС), як інституціональної основи розвитку країни. Серед основних передумов, що сприяли появи НІС слід виділити наступні:

- посилення розвитку «нової економіки»;
- зростання взаємозв'язку між ринками капіталу і новими технологіями;
- посилення соціальної орієнтації нових технологій;
- масштабний характер створення та використання знань, технологій, продуктів та послуг [9, с. 57].

Поява НІС забезпечила органічне поєднання суб'єктів і об'єктів інноваційної діяльності в єдину цілісну систему.

Активний вплив на функціонування НІС надає підприємницьке середовище, яке виступило в якості основної передумови для розробки в 2002 р. організаційно-інституційного підходу на рівні фірм вченими Б. Коріат і О. Ванштейном [5].

Основними методологічними принципами побудови НІС є послідовність ідей Й. Шумпетера [2], а саме:

- в корпораціях конкуренція на основі інновацій представляє собою головний фактор економічної динаміки;
- інституційний контекст інноваційної діяльності відіграє роль чинника, що прямо впливає на її зміст і структуру [9, с. 60].

Розвиток концепції НІС включає чотири етапи:

1. Початок концепції в кінці 70-х років ХХ століття, у відповідності з якою здійснюється дослідження технологічних систем вченими К. Фріменом, Д. Кларком, Л. Соєте [8].

2. Середина 80-х років, що характеризується формування і початком розробок теорії. Концепція НІС розроблялася практично одночасно великою групою авторів з різних країн. Лідерами цього напрямку стали шведський вчений Б. Лундвелл, англійський економіст К. Фрімен і професор Колумбійського університету Р. Нельсон. Перший систематизований виклад цієї концепції представлено в колективній монографії «Технічний прогрес і економічна теорія» [8].

3. Середина 1990-х років, коли розпочинається активний розвиток концепції зусиллями великої кількості дослідників під керівництвом Б. Лундвелла, Р. Нельсона, К. Фрімена [8]. На цьому етапі інновації вивчаються з позиції різних системних взаємодій між елементами системи, наприклад, університетами, фірмами, дослідницькими лабораторіями, вплив заходів економічної політики та інституціонального середовища на елементи системи, вивчається системна роль підприємництва та ін. [3, с. 32].

4. У 2002 р. вченими Б. Коріатом і О. Ванштейном в узагальнюючій статті «Організації, фірми та інститути в створенні інновацій» було запропоновано новий підхід теорії на мікрорівні. В статті дослідники ставлять завдання проаналізувати інноваційну систему окремої фірми шляхом об'єднання інституційної та організаційної складових процесу створення та впровадження інновацій на рівні фірми, таким чином сформувавши структурно-інституційний підхід на рівні фірм [5, с. 273].

На думку авторів [5], основною перевагою інституційного підходу до інновацій є чітка вказівка на існування національних траєкторій розвитку інновацій, які багато в чому визначаються соціальними умовами та в яких працюють різні економічні агенти, у тому числі і фірми. У такому підході інновації розглядаються як ендегенний процес по відношенню до зовнішніх умов.

Організаційний підхід, на думку авторів [5], краще враховує відмінності фірм за організаційною структурою, тобто мова йдеться про різні організаційні моделі, за якими вибір організаційної структури розглядається як чинник конкурентоспроможності. Проте організаційний підхід ігнорує внесок інституціонального підходу, як правило, він не враховує юридичні умови та інституційне середовище, в якому працюють компанії. Таким чином організаційний підхід теж вважається обмеженим, оскільки розглядає фірми у відриві від зовнішнього середовища, отже виникає питання про необхідність додаткового аналізу зовнішніх умов, в першу чергу, інституційного середовища [5, с. 274], що дозволяє здійснити об'єднання обох підходів в організаційно-інституціональний, який враховуватиме як внутрішні, так і зовнішні чинники інноваційної діяльності підприємства.

В основі організаційно-інституціонального підходу лежить ідея інновацій, як організаційного процесу. Це дозволяє приймати до уваги внутрішню організацію фірм:

- структуру;
- способи координації між відділами, наприклад, між виробничими та маркетинговими відділами;

- спонукальні механізми і систему управління

- кадровий менеджмент, тобто умови внутрішньої і зовнішньої мобільності працівників [4, с. 74].

У рамках даної теорії висуваються дві тези:

- фірма є центральним агентом інновацій; інноваційний процес розглядається:

- а) як спосіб поширення і розподілу інформації і знань всередині фірми;

- б) комплекс зв'язків між науково-дослідною діяльністю фірми.

- організаційна складова є ключовим чинником дієздатності компанії [4, с. 86].

За організаційним підходом, інноваційний процес формується в двох площинах: «когнітивної координації», яка включає:

- забезпечення здатності генерувати інновації в колективі;
 - управління інформацією та знанням;
 - організацію навчання;
- та «політичної координації», до складу якої входять:
- забезпечення сумісності інтересів учасників інноваційного процесу;
 - організація стимулів;
 - регулювання конфліктів.

В організаційному підході організаційна структура і стратегія фірм є «стрижнем» інноваційних стратегій і моделей, а фірми задають динаміку інновацій, оскільки вони мають вибір сприяти впровадженню інновацій або «проінноваційної» організаційної структури [5, с. 280].

Проте, вчені Б. Коріат і О. Ванштейн підкреслюють важливість ролі інститутів у розвитку інновацій на підприємстві, вони вважають, що особливу увагу слід приділити вибору інститутів, які впливають на фірму [5, с. 286].

У роботах К. Едквіст і Б. Джонсона [6] підкреслено, що при дослідженні інновацій поняття «інститут» розуміється у двох різних аспектах:

- інститути, як органи та організації, що приймають участь у генерації, комерціалізації та поширенні інновацій (державні організації);
- інститути, як правила гри (традиційне для інституціональної теорії визначення) [6, с. 142].

Таким чином, доцільно зробити висновок, що організаційний та інституціональний підходи до інновацій на рівні фірм в цілому доповнюють один одного, і можна ставити питання про їхню подальшу інтеграцію в майбутньому. В рамках організаційного підходу інновації розглядаються з точки зору організаційної структури, що сприяє інноваціям. В рамках інституційного підходу, аналіз доповнюється розглядом інститутів як закладів та визначених правил поведінки.

Висновки з проведеного дослідження. Вперше інновації як організаційний процес розглядав Й. Шумпетер в рамках дослідження «Теорії рутинізації інновацій у великих фірмах» [2]. Пізніше, зазначений посил було розвинуто Р. Нельсоном та С. Уінтером [10] під час розроблення еволюційної теорії на макрорівні. В процесі їхніх досліджень категорія рутин стала базовою в теорії. «Еволюційна теорія економічних змін» першою поставила питання про інновації в організаціях. Згідно цієї теорії, інновації - це зміни, які зароджуються на рівні окремих підприємств чи організацій і надалі, в процесі їх взаємодії, поширюються на галузь в цілому і формують нові умови господарювання [10, с. 34], що дозволяє аналізувати поведінку фірм в конкурентному середовищі. Пошук і відбір більш ефективних рутин обумовлений зовнішнім середовищем і складає основний зміст процесу здійснення інноваційної діяльності на мікрорівні. Основою організаційно-інституціонального підходу є ідея інновацій як організаційного процесу. В рамках даної теорії фірма є центральним агентом інновацій; інноваційний процес розглядається як спосіб поширення, розподілу інформації і знань всередині фірми та як комплекс зв'язків між науково-дослідною діяльністю фірми, що підтверджує значення організаційної складової, як ключового чинника її компанії.

Бібліографічний список

1. Алчиан А. Неопределенность, эволюция и экономическая теория / [сост. Н.А. Макашева, С.В. Кюнцель, А.Е. Пономарев] // Хрестоматия по эволюционной экономической теории. – М. : ГУ – ВШЭ, 2005. – 199 с.
2. Шумпетер Й.А. Теория экономического развития / Й.А. Шумпетер. – М. : Директ Паблишинг, 2008. – 305 с.
3. Эггертссон Т. Экономическое поведение и институты / Т. Эггертсон. – М. : Дело, 2000. – 280 с.
4. Яковец Ю.В. Эпохальные инновации / Ю.В. Яковец – М. : Экономика, 2004. – 190 с.
5. Coriat B. Organizations, firms and institutions in the generation of innovations / B. Coriat, O. Weinstein // Research Policy. – 2002. – № 31. – Pp. 273-290.
6. Edquist C. Systems of Innovation: Technologies, Institutions and Organization / C. Edquist. – Cassel (London), 1997. – 230 p.
7. Freeman C. Systems of Innovation: Selected Essays in Evolutionary Economics / C. Freeman. – Edward Elgar Publishing Ltd, 2007. – 348 p.
8. Freeman C. Technical Change and Economic Theory / C. Freeman, R. Nelson, G. Silverberg, L. Soete. – Pinter, 1988. – 348 p.
9. Nelson R.R. National Innovation Systems. A Comparative Analysis / R.R. Nelson. – New York : Oxford University Press, 1993. – 230 p.
10. Nelson R.R. An Evolutionary Theory of Economic Change / R.R. Nelson, S.G. Winter. – Harvard University Press, 1982. – 185 p.
11. Solow R.A. Contribution to the Theory of Economic Growth / R.A. Solow // Quarterly Journal of Economics. – 1956. – Volume 70. – Pp. 65-94.

References

1. Alchian, A. (2005), *Neopredelennost, evolutsiia i ekonomicheskaiia teoriia* [Uncertainty, evolution and economic theory], *Khrestomatiia po evolutsionnoy ekonomicheskoy teorii* [Readings on the evolution of economic theory], GU-VShE, Moscow, Russia, 199 p.
2. Shumpeter, Y.A. (2008), *Teoriia ekonomicheskogo razvitiia* [The theory of economic development], Direkt Publishing, Moscow, Russia, 305 p.
3. Eggertsson, T. (2000), *Ekonomicheskoe povedenie i instituty* [Economic behavior and institutions], Delo, Moscow, Russia, 280 p.
4. Yakovets, Yu.V. (2008), *Epokhalnye innovatsii* [Epochal innovations], Ekonomika, Moscow, Russia, 190 p.
5. Coriat, B. and Weinstein, O. (2002), "Organizations, firms and institutions in the generation of innovations", *Research Policy*, no. 31, pp. 273-290.
6. Edquist, C. (1997), "Systems of Innovation: Technologies, Institutions and Organization", Cassel, London, 230 p.
7. Freeman, C. (2008), "Systems of Innovation: Selected Essays in Evolutionary Economics", Edward Elgar Publishing Ltd, 348 p.
8. Freeman, C., Nelson R., Silverberg G. and Soete L., (1988), "Technical Change and Economic Theory", Pinter, 348 p.
9. Nelson, R.R. (1993), "National Innovation Systems. A Comparative Analysis", Oxford University Press, New York, 230 p.
10. Nelson, R.R. and Winter, S.G. (1982), "An Evolutionary Theory of Economic Change", Harvard University Press, 185 p.
11. Solow, R.A. (1956), "A Contribution to the Theory of Economic Growth", *Quarterly Journal of Economics*, Volume 70, pp. 65-94.

Демченко Г.В. ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДґРУНТЯ ІННОВАЦІЙ: АНАЛІЗ СУТНОСТІ

Мета статті полягає у визначенні сутності інновацій та інноваційного процесу в рамках еволюційного та інституційного підходів.

Методика дослідження. Теоретично-методологічною основою дослідження стали праці вітчизняних та закордонних вчених, що здійснювали аналіз проблематики формування теорії інновацій.

В процесі дослідження використано систему методів. Зокрема, застосовано: монографічний (для вивчення історії формування еволюційного та інституціонального підходів на рівні підприємства), історичний (при аналізі розвитку еволюційної економічної теорії та концепції національних інноваційних систем), аналізу (для визначення структури інноваційного процесу в рамках двох підходів), порівняння (для визначення загального та відмінного в підходах до визначення сутності інновацій та складових інноваційного процесу), дедукції (для формування висновків щодо ключових чинників дієздатності компанії).

Результати. Обґрунтовано затребуваність розвитку економічної теорії інновацій з урахуванням сучасних реалій. Проаналізовано еволюційний та інституціональний підходи до визначення, сутності інновацій та інноваційного процесу. Визначено розуміння інновацій та структуру інноваційного процесу крізь призму методології обох теорій. Виділено головні особливості «Економічної теорії еволюційних змін». Визначено основні складові інноваційного процесу в рамках еволюційної теорії інновацій. Проаналізовано розвиток національних інноваційних систем, як інституціональної основи розвитку країни. Обґрунтовано появу організаційно-інституціонального підходу в сучасній економічній теорії. Визначено сутність поняття інститут згідно організаційно-інституціонального підходу. Визначено, що організаційна складова є ключовим чинником дієздатності компанії.

Наукова новизна. Обґрунтовано необхідність застосування організаційної складової, як ключового чинника, що впливає на ефективність здійснення інноваційного процесу на підприємстві.

Практична значущість. Використання здобутків дослідження спроможне підвищити ефективність впровадження інновацій та організації інноваційного процесу на підприємстві ДП «Харківський машинобудівний завод «ФЕД».

Ключові слова: інновації, інноваційний процес, інститут, інноваційна діяльність, організаційне забезпечення інноваційної діяльності, рутинна, структура.

Demchenko H.V. THEORETICAL FOUNDATION OF INNOVATION: THE ANALYSIS OF ESSENCE

Purpose of the article is in determination of the concept of innovations and innovation process within the evolutionary and institutional approach.

Methodology of research. Works of national and foreign scientists who performed the analysis of problems of the innovation theory generation became theoretical and methodological basis of the research.

A system of methods was used during the research. Particularly the following methods were used: monographic (in order to study the history of generation of evolutionary and institutional approaches at the level of enterprise), historic (during the analysis of development of evolutionary economic theory and concepts of national innovation systems), analysis (in order to determine the structure of innovation process within two approaches), comparison (in order to determine universal and different parts in approaches to determination of the concept of innovations and components of innovation process), deduction (in order to generate conclusions concerning the key factors of capacity of a company).

Findings. The article supports the demand for development of economic theory of innovations taking into account modern realities. The article analyses evolutionary and institutional approaches to determination, concept of innovations and innovation process. The article defines the meaning of innovations and the structure of innovation process through the lens of methodology of both theories. The article establishes main features of the “Economic theory of evolutionary changes”. The article defines main components of innovation process within evolutionary theory of innovations. The article analyses the development of national innovation systems as institutional basis for development of the country. The article proves the appearance of organizational and institutional approach in the modern economic theory. The article defines the concept of the term “institute” according to the organizational and institutional approach. The article defines that organizational component is a key factor of capacity of a company.

Originality. The article justifies the need of application of organizational component as a key factor influencing the effectiveness of implementation of innovation process at an enterprise.

Practical value. Use of the research achievements can increase the effectiveness of implementation of innovations and organization of innovation process at an SE “Kharkov engineering plant “FED”.

Key words: innovations, innovation process, institute, innovation activities, organizational support of innovation activity, routine, structure.

Демченко А.В. ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ ОСНОВА ИННОВАЦИЙ: АНАЛИЗ СУЩНОСТИ

Цель статьи заключается в определении сущности инноваций и инновационного процесса в рамках эволюционного и институционального подходов.

Методика исследования. Теоретико-методологической основой исследования послужили труды отечественных и зарубежных ученых, осуществляющих анализ проблематики формирования теории инноваций.

В процессе исследования использовалась система методов, в частности, применены: монографический (для изучения истории формирования эволюционного и институционального подходов на уровне предприятия), исторический (для анализа развития эволюционной экономической теории и концепции национальных инновационных систем), анализа (для определения структуры инновационного процесса в рамках двух подходов), сравнения (для определения общих и отличительных признаков в подходах при определении сущности инноваций и структуры инновационного процесса), дедукции (для формирования выводов с целью определения ключевых факторов дееспособности компании).

Результаты. Обосновано востребованность развития экономической теории инноваций с учетом современных реалий. Проанализированы эволюционный и институциональный подходы в области определения, сущности инноваций и инновационного процесса. Определены понятия инноваций и структура инновационного процесса сквозь призму методологии обеих теорий. Выделены главные особенности «Экономической теории эволюционных изменений». Определены основные составляющие инновационного процесса в рамках эволюционной теории инноваций. Проанализировано развитие национальных инновационных систем, как институциональной основы развития страны. Обосновано появление организационно-институционального подхода в современной экономической теории. Определена сущность понятия институт согласно организационно-институционального подхода. Определено, что организационная составляющая является ключевым фактором дееспособности компании.

Научная новизна. Обосновано необходимость использования организационной составляющей, как ключевого фактора, оказывающего влияние на эффективность осуществления инновационного процесса на предприятии.

Практическая значимость. Использование достижений исследования дает возможность повысить эффективность внедрения инноваций и организации инновационного процесса на предприятии ГП «Харьковский машиностроительный завод «ФЭД».

Ключевые слова: инновации, инновационный процесс, институт, инновационная деятельность, организационное обеспечение инновационной деятельности, рутина, структура.